

در ایران، روز ۱۵ تا ۲۲ اسفند ماه به عنوان "هفته منابع طبیعی" نامگذاری شده است که نخستین روز این هفته یعنی ۱۵ اسفند "روز درختکاری" است.

درختان همواره در زندگی بشر موثر بوده اند. قرن هاست که آدمی در سایه شان از شدت گرما و تابش خورشید در امان مانده و از میوه های رنگارنگ و شیرین شان بهره مند گشته است. آوای پرندگان که در لابلای شاخسارشان مأوا گزیده اند، روح و جانش را صفا بخشیده و قلب وی را مملو از خوشی و شادابی نموده است. در دل زمستان سرد نیز بار دیگر به مدد همیشه ای که از تنه درختان فراهم آورده و آتشی که از آن افروخته سرما و یخبندان را تاب آورده و با آن ها دست و پنجه نرم کرده است و بار دیگر این شکوفه های زیبای درختان هستند که به او نوید فرا رسیدن بهاری دل انگیز را می دهند.

به این ترتیب بهره مندی هایی که از درختان عاید بشر می گردد بی شمار است و اگر درختان را نعمات الهی بدانیم، سخنی به گزاف نگفته ایم. شاید به همین دلیل است که انسان هایی فرهیخته نظیر شعرا و بزرگان و اساتید در زمینه ادبیات و نیز پیشوایان و بزرگان دینی همواره آن را مد نظر قرار داده و بدان توجه نموده اند. درخت مظهر زیبایی و حیات و یکی از زیباترین و پُرثمرترین نعمت های بیکران خداوند است که بخش مهمی از نیازهای انسان را برآورده می سازد.

امروزه با صنعتی شدن جوامع بشری درختان نقش مهم تری در زندگی بشر ایفا می کنند؛

از سویی مقدمات پیشرفت بیشتر صنعت و فناوری را موجب می شوند و منابع تامین کننده محصولاتی * نظیر وسایل چوبی، مبلمان، لوازم التحریر (کاغذ، انواع مدادهای مختلف) الوار و هزاران محصول دیگر محسوب می شوند

و از سوی دیگر به منزله ریه های یک شهر تلقی شده و نقش مهمی را در تامین سلامت اعضای جامعه ایفا * می کنند که این مورد اخیر از موارد قبل مهم تر است؛ چرا که به دلیل فعالیت کارخانجات صنعتی و نیز ازدیاد وسایط نقلیه عمومی و فعالیت روزانه آن ها در سطح شهرهای بزرگ از جمله تهران، آلاینده ها و گازهای مہلک و خطرناکی نظیر دی اکسید کربن در هوای شهرها فزونی یافته و سلامت افراد را تهدید می کند و افزایش هر چه بیشتر این مواد آلاینده کاهش میزان اکسیژن در هوا را سبب می شود و این وضع نامساعد، گروه های آسیب پذیر نظیر بیماران ریوی و قلبی، سالخوردگان و کودکان را بیشتر تهدید می کند

در چنین شرایطی مساله درخت و درختکاری راه حلی مناسب برای مبارزه با آلودگی های مذکور به شمار می آید.

ایجاد جنگل های مصنوعی و فضای سبز در اطراف شهرهای بزرگ به تاسیس کارخانجات تولید اکسیژن می ماند. در همین راستا در کشور عزیزمان ایران ۱۵ اسفند هر سال به درخت و درختکاری اختصاص

یافته و آن را روز درختکاری نام نهاده اند. به این ترتیب همه ساله در روز ۱۵ اسفند ماه که آخرین ماه فصل زمستان است در حالی که همه ایرانیان خود را برای استقبال از روزهای پُر طراوت بهاری آماده می کنند، نهال های جوان به دست خاک مهربان و صبور ایران سپرده می شود تا به درختانی نیرومند و سرسبز بدل گردند و به این ترتیب گامی در آبادانی کشور عزیزمان برداشته می شود

با کاشت درختان سازگار با وضعیت جوی ایران و با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی خشک و کم باران اغلب مناطق کشور، می توان محیط زیست را لطیف و با طراوت کرد. طبیعت و فضای سبز وسیله ای برای بقای بشری و حفظ زیبایی شهر است و به عنوان میراثی ارزشمند به همه انسان ها تعلق دارد

درختکاری در ایران دارای پشتوانه ای از علایق ملی و سنت تاریخی است، تاریخ نشان می دهد که ایرانیان باستان، جشن های خاصی داشتند و در این جشن ها به درختکاری پرداخته و به خاک و زراعت احترام می گذاشتند، علاوه بر این درختکاری با اعتقادات مذهبی مردم نیز پیوند دارد، تا حدی که کاشت درخت نوعی عبادت محسوب می شود

در اهمیت درخت و درختکاری همین بس که در روایتی معتبر از یکی معصومین (ع) منقول است که: "حتی اگر دیدید قیامت بر پا شد و شما مشغول کاشتن درختی بودید، از این عمل نیک خود دست بردارید". و این نشانگر تاکید و توصیه اولیای اسلام به حفظ و حراست از درختان و اهمیت درختکاری است

مطالب یاد شده به روشنی، وظیفه تک تک ما را در حفظ و حراست از منابع طبیعی موجود، خصوصاً جنگل ها و مراتع و همچنین توسعه پایدار و گسترش این نعمت الهی، به عنوان یک وظیفه دینی و ملی، مشخص می کند

به طور خلاصه روز درختکاری بهانه ای است برای این که ما به محیط زیست احترام گذشته و آن را احیاء کنیم و یا حداقل آن را با دقت بیشتری نگه داری کنیم

امید است که با تلاش در این جهت، حتی با کاشتن یک نهال کوچک، کشوری زیبا و آباد را برای خویش مهیا کنیم که یقیناً کاری پسندیده است

درخت، طلای سبز

من و تو با دست هایمان نهال کوچک را به خاک سرد اسفند می سپاریم و آفتاب، گرمای خویش را هدیه راه طولانی اش می کند و آب، با پاکی اش بدرقه شکفتن اش می شود. زمین سبز، دوست داشتنی و خیال انگیز است. چشم را نوازش می دهد و زبان را به تسبیح وا می دارد. ما با هم در روز درختکاری قرار سبز می گذاریم و همدیگر را به کاشت و حفظ این موجود زیبای خداوندی سفارش

می کنیم. این قامت بلند و باشکوه، طلای سبزی است که زیستن، شکوفایی، حرکت و پویایی را به ما می فهماند. خداوند این موجود سبز و بابرکت را مایه عبرت، حکمت و قدرت خویش قرار داده است

ارزش درخت در نهج البلاغه

حضرت علی علیه السلام در نهج البلاغه چنین می فرماید: «همه موجودات سنگین و سبک، بزرگ و کوچک، و نیرومند و ضعیف، در اصول حیات و هستی یکسان اند و آفرینش آسمان و هوا و بادهای و آب یکی است. پس در آفتاب و ماه و درخت و گیاه و آب و سنگ و اختلاف شب و روز و جوشش دریاها

»اندیشه کن... که نشانه های روشن پروردگارد

همچنین حضرت حفظ و نگهداری درختان را امری ضروری می داند و به حراست از آن سفارش می کند.

درختکاری، صدقه جاریه

در ادیان و فرهنگ های مختلف جهان، درخت و درختکاری جایگاه خاصی دارد. دین مقدس اسلام نیز به کاشت درخت تشویق و ترغیب کرده است و بعضی از بزرگان دین به این امر اشتغال داشته اند.

حضرت علی علیه السلام در مدینه باغ های خرما را فرآوانی به وجود آورد و بیشتر آنها را در راه خدا وقف کرد. پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نیز می فرماید: «اگر شخصی درختی بکارد یا مزرعه ای را به زیر کشت ببرد و انسان ها، حیوانات یا پرندگان از آن بخورند، این کار صدقه ای از طرف آن شخص

»شمرده می شود

احیای زمین و کاشت درخت

قرن ها پیش از آنکه دانشمندان غربی به ارائه نظریه های زیست محیطی بپردازند، دین اسلام به محیط زیست و رابطه انسان و موجودات زنده با آن توجه داشته است. امروزه انسان با مشکلات زیست محیطی مختلفی روبه روست. تخریب کره زمین، انقراض گونه های جانوری و گیاهی، آلودگی هوا، آب و رودخانه ها، تخریب جنگل ها و مشکلات دیگر، همگی نتیجه کاربرد فن آوری های لجام گسیخته است. انسان امروزه در پی حل مشکلات محیط زیست خویش برآمده است و اسلام با دارا بودن منابع غنی، راهکارهایی برای حل آن ارائه می دهد. احیای زمین و کاشت درختان، همواره در فرهنگ اسلامی جایگاه خاصی داشته و مورد توجه بوده است. پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم در این باره می فرماید: «هر کس درختی بکارد و از آن مراقبت کند تا بزرگ شود و ثمر دهد، در جهان

»آخرت پاداش خواهد گرفت

پیوند درختکاری با معنویت

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم به کسی که درخت می نشاند فرمود: «می خواهی تو را به نشاندن درختی راهنمایی کنم که استوارتر، رشدش بیشتر، میوه اش خوش تر و بادوام تر از این درخت باشد؟» عرض کرد: بلی یا رسول الله. حضرت فرمود: «هر بار که صبح یا شب تسبیحات اربعه

بگویی، برای هر تسبیح، ده درخت از انواع میوه ها در بهشت برای تو کاشته می شود». آن مرد عرض کرد: یا رسول الله، من شما را شاهد می گیرم که این محل را وقف فقیران کردم

درخت، منبر پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در مدینه، هنگام ایراد سخنرانی، به درختی تکیه می داد و از آن به عنوان منبر استفاده می کرد. بعد از اینکه منبری برای پیامبر ساختند و آن حضرت بر منبر نشست، صدایی شبیه ناله از آن درخت بلند شد که گویی در فراغ آن حضرت گریه سر داده بود، از این رو، از آن روز آن درخت را حنانه، به معنای ناله بچه شتری که از مادر جدا می شود نامیدند. وقتی پیامبر صدای درخت را شنید، از منبر پایین آمده، آن را در بغل گرفت تا ساکت شد. بعد فرمود: «اگر او را در»
«بر نمی گرفتیم، تا قیامت ناله می کرد

مراقبت از نعمت ها

استفاده از چوب برای تولید انرژی، زیان بسیاری به محیط زیست وارد می کند. جنگل زدایی و قطع درختان، فرسایش خاک و کاهش قدرت باروری زمین، از جمله پی آمدهای منفی استفاده از چوب برای تولید انرژی است. این عامل در کنار دلایل دیگر، باعث شده که امروزه در جهان، در هر دقیقه حدود بیست هکتار جنگل از بین برود. خداوند این نعمت ها را برای بهره گیری صحیح بندگان آفریده است. از این رو، سزاوار نیست آنها را به دلایل مختلف از بین ببریم یا در راه درست و مورد رضای الهی استفاده نکنیم

نابودی درختان؛ نابودی زندگی

انسان ها برای حیات، به آب و خاک و هوا احتیاج دارند. درختان و پوشش گیاهی سطح زمین، توازن را در دما و آب و هوای جهان به وجود می آورند و اکسیژن مورد نیاز جهان را تولید می کنند. با روند افزایش تخریب جنگل ها، هرگز نخواهیم دانست چند نوع گیاه مفید را از دست می دهیم. در اسلام برای محافظت از درختان و گیاهان، قوانینی وضع شده که نه فقط جنگل ها، که حیات وحش را نیز در برمی گیرد. بر اساس این قوانین، مناطق معینی که به آنها حریم می گویند، از دیگر مناطق جدا شده، توسعه و کشاورزی در آن ممنوع است

باغ های زیبا

کلمه باغ و جنگل، همیشه احساس خوب و شادی را در روح و روان آدمی برجای می گذارد. در توصیف بسیار زیبا و دل انگیزی از امیرمؤمنان علی علیه السلام در مورد باغ و درختان آمده است: «پس زمین به وسیله باغ های زیبا، همگان را به سرور و شادی دعوت کرد و با لباس نازک گلبرگ ها که بر خود پوشید، هر بیننده ای را به شگفتی وا داشت و با زینت و زیوری که از گلوبند گل های»
«گوناگون، فخرکنان خود را آراست، هر بیننده ای را به وجد آورد

ریه سبز شهرها

جنگل ها، نقش مهمی در بهداشت و به سازی و همین طور سلامت انسان دارند. یک هکتار جنگل کاج می تواند ۳۶ تن گرد و غبار را در عرض سال پاکیزه کند. ایجاد کمربند سبز و جنگل های مصنوعی در نواحی صنعتی و حوالی شهرها، سبب پدید آمدن محیط زیست برای پرندگان، گیاهان و جانوران مختلف می شود

جنگل، گرد و غبار را در خود رسوب می دهد و بر این اساس، جنگل را ریه سبز شهرها گفته اند. جنگل، آب را تصفیه و در خود ذخیره می کند. از برخی درختان اسانس هایی پخش می شود که باعث از بین رفتن بسیاری از میکروب ها و جانوران ریز می شود؛ مانند درخت کاج که میکروب سل را از بین می برد. خلاصه آنکه وجود جنگل برای یک کشور برکت می آورد

بهره گیری از جنگل و درختان

در چرخه طبیعت، درخت نقش مهمی ایفا می کند. همچنین در زندگی انسان و حیوان نیز تأثیر زیادی دارد و استفاده مناسب از جنگل، باعث حفظ و نگهداری آن می شود. پاکیزگی هوا، زیبایی محیط زندگی، حفظ و تولید خاک و چوب، جلوگیری از بلایای طبیعی، کنترل آب های زیرزمینی و... همه به وجود درخت و جنگل بستگی دارد. به همان میزان که از طبیعت، جنگل و درختان بهره می گیریم، باید در حفظ، کاشت و داشت آن هم کوشا باشیم. بسیاری از شیوه های بهره وری انسان از درخت، به قدمت خود انسان است. نمی توان حتی تصور کرد که بدون درخت چگونه تمدن می توانست پیشرفت کند و به مرز کنونی برسد

جنگل و کاهش بلایای طبیعی

هر بار که سیل می آید، زیان های مالی و جانی بسیاری به همراه دارد. اگر در مسیرهای سیل خیز، جنگل ها، درختان و پوشش های گیاهی مناسب قرار داشته باشد، به طور چشم گیری از میزان خسارت ها کاسته می شود. جنگل ها در احیا و ترمیم حاصل خیزی خاک نیز نقش مؤثری دارند و از پیشروی بیابان ها و کویرها جلوگیری می کنند. نقش جنگل در بهبود و رونق گونه های گیاهی و حیوانی بسیار حائز اهمیت است. همچنین، نوع رفتار انسان با طبیعت و راه بهره گیری و استفاده از آن، در کاهش یا افزایش تأثیرات بلایای طبیعی مهم و قابل بررسی به نظر می رسد

عوامل نابودی جنگل

جنگل، سرمایه ملی کشور است و حتی می توان ادعا کرد که جنگل، سرمایه جهانی است و همه موظف به حفظ و نگهداری آن هستند. عوامل زیادی سبب از بین رفتن جنگل ها می شود؛ مانند استفاده نادرست از آن مثل چرای دام و تهیه علوفه که سبب می شود نهال ها و گیاهان جوان جنگل از بین بروند؛ تخریب جنگل برای ساختمان سازی و یا کشاورزی؛ عوامل طبیعی مانند سیل، زلزله، توفان و آتش سوزی